

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра українознавства

06-10-48 М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної
роботи з навчальної дисципліни «**Основи**

журналістики»

спеціальності «Журналістика» для здобувачів вищої
освіти першого (бакалавського) рівня за освітньо-
професійною програмою «Журналістика»
спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної
форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІЕМ
Протокол № 2 від
27.01.2021

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи журналістики» для здобувачів вищої освіти першого (бакалавського) рівня за освітньо-професійною програмою «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Галич В. М. – Рівне : НУВГП, 2020. – 35 с.

Укладач: Галич В. М., доктор філологічних наук, професор кафедри українознавства.

Відповідальний за випуск: Малевич Л. Д., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри українознавства.

Керівник групи забезпечення спеціальності:
кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач. Сухаревська Г. В.

ID перевірки: 1005917622 від 21.01.2021

© Галич В. М., 2021
© НУВГП, 2021

З М І С Т

Передмова.....	4
Тема 1. «Основи журналістики» як наукова і навчальна дисципліна. Портрет професії журналіста.....	6
Тема 2. Галузі та види діяльності, що забезпечують сферу функціонування журналістики.....	7
Тема 3. Система органів масової інформації.....	9
Тема 4. Специфіка масово-інформаційної діяльності в журналістиці.....	10
Тема 5. Інформаційний простір журналістики.....	12
Тема 6. Журналістика як галузь суспільно-політичної діяльності.....	13
Тема 7. Свобода слова.....	14
Тема 8. Функції журналістики.....	16
Тема 9. Принципи журналістської діяльності.....	17
Тема 10. Журналістська творчість крізь призму її дієвості та ефективності.....	19
Тема 11. Загальнофілософські засади методів журналістики.....	20
Тема 12. Творчий потенціал журналістики. Жанрова культура журналістики.....	22
Тема 13. Збирання та опрацювання зовнішньої інформації.....	23
Тема 14. Публіцистика як зразок виготовлення внутрішньої інформації.....	24
Тема 15. Західні концепції журналістики.....	25
Тема 16. Масово-інформаційна ситуація у світі та Україні.....	27
Рекомендована література.....	28

Передмова

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи журналістики» для здобувачів вищої освіти першого (бакалавського) рівня укладені відповідно до освітньо-професійної програми «Журналістика та соціальні комунікації» спеціальності 061 «Журналістика» денної форми навчання. Її предметом є найважливіші теоретико-методологічні проблеми журналістики як науки й суспільної практики та літературної творчості. Водночас цей курс є своєрідним вступом до спеціальності, він містить первинні знання й положення, які ще будуть при потребі поглиблено висвітлюватися в інших дисциплінах журналістського фаху.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Основи журналістики» є складовою частиною циклу дисциплін фахової підготовки студентів за спеціальністю 061 «Журналістика». Її вивчення передбачає наявність системних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Основи наукових досліджень», «Державотворення в Україні», «Конфліктологія», «Інформаційна журналістика», «Аналітична журналістика», «Українська мова в засобах масової комунікації» – та цілеспрямоване засвоєння спеціальної літератури, активну роботу на лекціях і практичних заняттях, виконання науково-дослідницьких та творчих завдань самостійної роботи.

Вимоги до знань та умінь студентів, набутих у процесі вивчення дисципліни «Основи журналістики», визначаються галузевим стандартом вищої освіти за спеціальністю 061 «Журналістика» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2019 р.).

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Основи журналістики» є розкриття теоретико-методологічних засад журналістики як науки та галузей суспільно та творчої діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: допомогти студентам узагальнити й систематизувати знання в галузі інформації та комунікації; дати нові відомості про журналістику як соціальний інститут, історію сучасності, бізнес та епістемологічну її сутність; з'ясувати зарубіжні та національні концепції сучасної журналістики; проаналізувати функції сучасних ЗМІ в суспільстві молодшої демократії; указати на форми здійснення масово-інформаційного процесу та засоби впливу на масову свідомість; розкрити творчий характер журналістської діяльності; охарактеризувати особливості родо-жанрової системи журналістики.

Оволодіння курсом допоможе студентам набути такі *а) загальні, б) спеціальні (фахові) компетентності та виявити в) такі програмні результати:* а) здатність орієнтуватися в предметному полі журналістики; здатність бути критичним і самокритичним; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; б) здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності; здатність формувати інформаційний контент; здатність виявляти основні тенденції формування сучасного інформаційного простору, зокрема впливи на його зміст, форму та обсяг процесів глобалізації; в) застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції; координувати виконання особистого завдання із завданнями колег та ін.

Тема 1. «Основи журналістики» як наукова та навчальна дисципліна. Портрет професії журналіста.

План

1. Актуальність, мета і завдання дисципліни.
2. Стан журналістикознавства в Україні та джерела курсу.
3. Загальні поняття про журналістику. Визначення журналістики.
4. Об'єкт і предмет журналістики.
5. Журналістика як наука (журналістикознавство) та її галузі.
6. Портрет професії журналіста.
7. Привабливі сторони та труднощі професії.
Термінологічний практикум: репортаж, онлайн-публікація, есей, топ-журналіст.

Завдання для самостійної роботи

1. Що означає поняття «журналістський професіоналізм»? Чи достатньо для професії журналіста тільки формування його як фахівця?
2. Означте мету і завдання курсу.
3. Що повинен знати і вміти студент після вивчення дисципліни «Основи журналістики»? Виділіть ті знання і вміння, які сприяють становленню особистості журналіста.
4. Стан журналістикознавства в Україні та джерела курсу.
5. Дайте загальну характеристику науковій та навчальній літературі, наявній у бібліотеці НУВГП за жанрами.
6. Коротко (у вигляді таблиці: ідеологічні засади, назви праць) з'ясуйте особливості журналістики та науки про неї радянської доби та незалежної України.
7. Подайте відомості про реформу медіаосвіти 2007 та 2015 рр.

8. Наведіть багатоаспектне визначення поняттю «журналістика».
 9. Розкрийте значення журналістики як:
 - соціального інституту;
 - історії сучасності;
 - бізнесу.
 10. Визначте предметі об'єкт журналістики.
 11. Назвіть науки (галузі) журналістикознавства за принципом ієрархії, коротко охарактеризуйте їх.
 12. Привабливі риси журналіста та труднощі спеціальності.
- Практичне завдання:* Спираючись на знання особливостей портрета професії журналіста, напишіть есе на тему «Мое журналістське майбутнє» або «Мій улюблений журналіст».

***Відповіді на питання для самостійної роботи повинні бути точними й лаконічними. Виявляйте самостійність у судженнях і оцінках. Результат самостійної роботи – це опорний конспект та виконання практичних завдань.**

Література: I – 1, 4, 8; II – 2, 11, 12, 13, 18, 23, 26, 30, 33, 42, 48; III – 8, 11, 12, 16.

Тема 2. Галузі та види діяльності, що забезпечують сферу функціонування журналістики

План

1. Поняття про інфраструктуру та інфраструктура журналістики.
2. Журналістська освіта. Перші у світі вищі навчальні заклади, що розпочали підготовку журналістів.

3. Типи журналістської освіти: школа інструктажного навчання, школа виховання інформатора, школа виховання аналітика.
4. Журналістська освіта в Україні.
5. Журналістські творчі спілки та об'єднання.
6. Органи державного управління інформаційним простором.
7. Технічні засоби виготовлення й поширення інформаційного продукту.
8. Професійні журналістські часописи.

Термінологічний практикум: коментар, медіатизація публічної сфери життя, індивідуалізовані новини.

Завдання для самостійної роботи

1. З'ясуйте поняття про інфраструктуру та інфраструктуру журналістики.
2. Чи потрібна журналісту освіта? Аргументуйте свою думку. Укажіть на фактори, що зумовили зародження журналістської освіти
3. У вигляді таблиці представте перші у світі вищі навчальні заклади, що розпочали підготовку журналістів (країна, дата заснування, ім'я фундатора, концепція освіти)
4. Розгляньте на с. 5-6 Л.2 таблицю «Типи журналістської освіти: школа інструктажного навчання, школа виховання інформатора, школа виховання аналітика». На її основі підготуйте цілісні розповіді про три типи журналістської освіти у світі, означте полемічні питання?
5. У таблиці відтворіть інформацію про журналістську освіту в Україні.
6. Подайте короткі відомості про заснування журналістських творчих спілок та об'єднань та окресліть їхні завдання і функції (Міжнародна федерація журналістів. Міжнародна організація журналістів, ТОПЖ, Спілка

журналістів України, Національна спілка журналістів України).

6. Розкажіть про органи державного управління інформаційним простором.

7. У вигляді коротких тез у хронологічній послідовності подайте відомості про технічні засоби виготовлення й поширення інформаційного продукту.

8. Які ви знаєте професійні журналістські та журналістикознавчі часописи?

Література: II. – 4, 6, 11, 18, 22, 23, 26, 30, 33, 39, 42; III. – 1, 8, 12, 13

Тема 3. Система органів масової інформації

План

1. Причини бурхливого розвитку мас-медіа в сучасну епоху.

2. Поняття про систему журналістики.

3. Типологія журналістики та її засади.

4. Чотири підсистеми журналістики.

Термінологічний практикум: рецензія, таблоїд, таблоїдизація якісної преси.

Завдання для самостійної роботи:

1. З'ясуйте причини бурхливого розвитку мас-медіа в сучасну епоху.

2. Подайте поняття про систему.

3. У вигляді таблиці розкрийте типологію журналістики та її засади (критерії класифікації).

4. Укажіть на чотири підсистеми журналістики.

5. Охарактеризуйте взаємодію інформації та комунікації в них.

6. Доведіть стабільність існуючої системи журналістики.

7. У вигляді таблиці розкрийте атрибутивні особливості преси, радіомовлення, телебачення й Інтернет-журналістики; укажіть на переваги кожного типу журналізму перед іншими та їхні вади.

Практичне завдання: Проаналізувати будь-яке друковане періодичне видання за класифікаційними ознаками (газету чи журнал мати на практичному занятті!).

Література: I. – 2, 3, 7; II. – 3, 8, 12, 13, 18, 25, 25, 30, 32, 33, 35, 47; III. – 1, 2, 4, 10, 19.

Тема 4. Специфіка масово-інформаційної діяльності в журналістиці

План

1. Поняття «масової інформації» в журналістиці.
2. Типологічні концепції соціальної інформації.
3. Перетворення в журналістиці наукових, професійних, художніх та індивідуальних повідомлень на масову інформацію.
4. Новина та її атрибути.
5. Спонукальність масової інформації.
6. Специфіка інформації в журналістиці (актуальність, оперативність, документалізм, повторюваність тем і неповторність матеріалів).
7. Рівні і форми існування масової інформації.
8. Зовнішній і внутрішній типи інформації .

Термінологічний практикум: альманах, сокротичний діалог, ножиць правило, мовна компетентність.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте поняття “інформація” (у тлумаченні Жака Дериди та Микити Мойсеєва), “масової інформації”, “масово-інформаційна діяльність” у журналістиці.
2. Поясніть дві концепції поняття “інформація”: атрибутивну та функціональну.
3. У вигляді таблиці або схеми з’ясуйте дві типологічні концепції соціальної інформації.
4. Як називаються особи, що збирають інформацію? Чи можна слова *інсайдер*, *фрилансер*, *власний кореспондент*, *ньюсмеркер*, *стрингер* вважати синонімами? Розкрийте їхнє значення.
5. Як відбувається перетворення в журналістиці наукових, професійних, художніх та індивідуальних повідомлень на масову інформацію?
6. Що таке новина і факт? Перерахуйте атрибути новини.
7. Як ви розумієте *цілепокладеність* соціальної інформації?
8. Проясніть сутність полеміки І. Франка та М. Драгоманова стосовно , яку інформацію треба подавати в публікаціях для народу.
9. Як виражається категорія *спонукальності* масової інформації.?
9. Охарактеризуйте специфіку інформації в журналістиці.
10. Які ви знаєте рівні і форми масової інформації?
11. У чому полягає сутність зовнішнього і внутрішнього типу інформації.

Практичне завдання: 1. На матеріалі одного випуску газети визначте тип інформації, закладений у кожній публікації. Поясніть, чи домінуючий тип інформації відтворює тип видання за цільовою аудиторією

та проблематикою. 2. Подати зразок письмового інформаційного запиту щодо доступу до інформаційних документів.

Література: I. – 1, 4; II.– 2, 4, 22, 23, 26, 30, 31, 33, 42; III. – 8.

Тема 5. Інформаційний простір журналістики

План

1. Інформаційний простір – зміст поняття.
2. Інформаційні агентства, специфіка їхньої діяльності. Світові інформаційні агентства.
3. Національні агентства.
4. Прес-центри: функції.
5. Прес-бюро та його функції.
6. Змістові особливості національного інформаційного простору та його парадокси.
7. Світовий інформаційний простір – формування Колективного Розуму на ґрунті новітніх інформаційних технологій

Термінологічний практикум: памфлет, «біла» або позитивна пропаганда.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте зміст поняття «інформаційний простір».
2. Укажіть на специфіку діяльності інформаційних агентств, прес-центрів та прес-бюро.
3. У формі таблиці відтворіть діяльність світових інформаційних агентств, назвавши рік заступання, імена фундаторів, функції.
4. З'ясуйте особливості національного простору, прокоментувавши його парадокси.

5. Назвіть сучасні українські інформаційні агентства, укажіть на їх соціально-комунікативну ефективність.

6. Розкрийте специфіку діяльності інформаційних агентств, прес-центрів та прес-бюро.

Практичне завдання: За інтернет-версіями кількох випусків однієї з газет «День» або «Дзеркало тижня» простежте співпрацю видань з інформаційними агентствами.

Література: I. –6, 8; II. – 2, 12, 13, 14, 23, 26, 30, 39,; III. –10, 11, 15, 19, 20; III. –1, 13.

Тема 6. Журналістика як галузь суспільно-політичної діяльності

План

1. Органи масової інформації як репрезентанти держави, законодавчої чи виконавчої влади, соціальних груп, партій.
2. Загальні видання як прояв внутрішнього плюралізму.
3. Терміни «засоби масової інформації» та «органи масової інформації»: їх зміст і сфери вживання.
4. Управління суспільством за допомогою формування громадської думки
5. Громадська думка як явище суспільного життя та її найбільш характерні ознаки.
6. Інформаційна та аналітична моделі журналістики: український вибір
7. Українськомовний інформаційний простір.
8. Журналістика і маскультура.

Термінологічний практикум: брифінг, новий міжнародний інформаційний і комунікаційний порядок.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте опорний конспект за поданим планом.
2. Дайте відповідь на запитання тестових завдань:
 - Значення термінів «зовнішній плюралізм», «внутрішній плюралізм»
 - Яким явищем є партійна журналістика в розвинутих демократіях явище?
 - Що таке «інформаційна влада»?
 - Через що реалізується влада журналістики?
 - Головним будівельним матеріалом для громадської думки є...
 - Яку роль у радянські часи свідомо виконували мас-медіа
 - Аналітична журналістика є надійною альтернативою до ...

Практичне завдання : 1. На матеріалі партійної преси або будь-якої газети (див. інтернет-версії газет) проаналізуйте зовнішній плюралізм думок і позицій. 2. На матеріалі регіонального загального видання, проілюструйте внутрішній плюралізм.

Література: I. – 5, 8; II. – 2, 12, 13, 14, 23, 26, 29, 30, 39; III. – 10, 11, 15, 19, 20; III. – 6.

Тема 7. Свобода слова

План

1. Загальні уявлення про свободу.
2. Діалектика свободи і необхідності.

3. Свобода і пізнавальна діяльність людини.
4. Свобода слова як найважливіше завоювання і гарант демократичного суспільства.
5. Поняття про свободу преси.
6. Свобода преси і партійність. Поняття про цензуру.
7. Засади ліберальної теорії свободи преси та умови її здійснення.
8. Свобода творчості.
9. Свобода слова в законодавствах розвинутих країн та міжнародних правових документах.
10. Конституція України як гарантія свободи преси й журналістської діяльності в нашій країні
Термінологічний практикум: газета, Бритва Оккама

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте опорний конспекти за поданим планом.
2. Ознайомтеся із статтю: **В. М. Галич «Цензура в щоденниках Олеса Гончара крізь призму теорії поля П'єра Бурдьє»**. Дайте відповідь на запитання:
 - Як щоденник Олеса Гончара розкриває проблему «митець і влада»?
 - Як письменник-публіцист називав цензуру, цензорів?
 - Як ви розумієте гончарівське визначення цензури як «активної несвободи»? Чи можна його вживати як термін?
 - Наведіть приклади цензурних втручань до творів Олеса Гончара та вимушеної самоцензури автора.
3. Розкрийте сутність термінів *поле*, *агент*, *габітус* та ін., ужитих у вченні П. Бурдьє.
4. Чи є, на ваш погляд, продуктивною теорія поля П. Бурдьє в дослідженні явищ соціальної комунікації?

Практичне завдання: Проведіть моніторинг порушення свободи слова в Україні за останні 5 років.

Література: I. – 1, 1, 12; II. – 2, 12, 11, 13, 14, 18, 23, 24, 26, 29, 30, 38, 39, 47; III. – 6, 7, 18.

Тема 8. Функції журналістики

План

1. Тлумачення проблеми функцій журналістики в сучасній теорії журналістики.
2. Поняття про загальні та спеціальні функції
3. Загальні функції: інформаційна/комунікативна функція та функція формування громадської думки
4. Спеціальні функції
 - 4.1. Організаційна функція
 - 4.2. Функція «сторожового собаки» (соціальної критики)
 - 4.3. Ідеологічна функція журналістики
 - 4.4. Культурна функція
 - 4.5. Розважальна функція журналістики
 - 4.6. Рекламна функція

Термінологічний практикум: критика, інтернет-галактика

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте опорний конспекти за поданим планом.

Практичне завдання:

1. Прокоментуйте новини з Майклом Щурем на каналі Перший (суспільне/громадське телебачення) та на каналі 24 у аспекті інфотейнменту.
2. Оберіть для аналізу авторитетне всеукраїнське або регіональне видання. Визначте загальні і спеціальні

функції журналістики в 3-х публікаціях, а в одній із них, найбільш презентабельній, поясніть *спеціальні* функції за таким планом:

- Як заголовок, жанр сприяє реалізації спеціальної функції журналістики?
- Яка актуальна проблема порушена та як вона проявлена в спеціальній функції.
- Чи достатньо та як саме аргументована ця функція? Якими засобами виражається? (ілюстративний матеріал, фактологічний матеріал, спеціальна лексика, образні засоби)
- Як авторські коментарі та оцінки допомагають реалізації спеціальної функції журналістики ?
- Поясніть, чи зображальний матеріал (фото, діаграми, карикатури ...) сприяють втіленню спеціальної функції?
- Чи пов'язаний тип видання із функціями публікацій?

Література: I. – 1, 11, 12; II. – 2, 12, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 23, 22, 26, 30, 32, 42, 39, 47; III. – 7.

Тема 9. Принципи (засади) журналістської діяльності

План

1. Гуманізм як синтез вимог до журналістської діяльності.
2. Патріотизм як захист інтересів своєї країни і свого народу.
3. Інтернаціоналізм – знайомство читача із зарубіжним світом і забезпечення миру у своїй багатонаціональній країні.

4. Демократизм та його аспекти
 5. Правдивість як адекватність картини світу, створюваної в ОМІ, реальним життєвим процесам.
 6. Оперативність як здатність готувати матеріал та інформувати громадян у стислі терміни
- Термінологічний практикум:* журнал, ключові слова.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте опорний конспект за поданим планом. Уведіть до словника терміни та завчіть їх.

Практичне завдання:

1. Ознайомтеся з текстом журналістського твору Віри Мельникової «У Рівному вареники для бійців АТО ліпили всім миром». (Джерело: RvNews, 09.12.2017)
2. Визначте жанр твору та головну засаду (принцип) журналістики, покладену в його основу.
3. Прокоментуйте цю засаду, використовуючи теоретичний матеріал лекції, за схемою:
 - Як повно реалізується зміст обраної вами для аналізу засади журналістики?
 - Чи «працює» заголовок на це завдання?
 - Чи відповідає дібраний автором фактологічний матеріал (який саме?) реалізації змісту обраної вами засади?
 - Як сприяє цим завданням зображальний матеріал?

Література: I. – 1, 10, 12; II. – 2, 6, 7, 12, 11, 13, 14, 18, 22, 23, 26, 27, 29, 30, 32, 36, 42, 39, 47; III. – 5. 11, 18.

Тема 10. Журналістська кризь призму її дієвості та ефективності

План

1. Дієвість як особлива форма журналістської результативності.
2. Позитивна і негативна дієвість.
3. Ефективність як міра задоволення потреб аудиторії в масовій інформації.
4. Чинники впливовості журналістських матеріалів
Термінологічний практикум: прес-реліз, ток-шоу.

Завдання для самостійної роботи

1. З'ясуйте чинники впливовості журналістики.
2. Наведіть приклади взаємодії друкованого слова і розвитку явищ дійсності
3. Назвіть терміни для позначення результативності журналістики.
4. Розкрийте зміст поняття «дієвість» журналістики та наведіть приклади.
5. Поясніть прояви позитивної і негативної дієвості журналістики.
6. З'ясуйте зміст поняття «темники» у контексті свободи слова.
7. У чому ви вбачаєте різницю термінів «ефект» і «ефективність»?
8. Розкрийте багатоплановий зміст поняття «ефективність», зокрема у зв'язку з категорією ціле покладення.
9. У чому ви вбачаєте особливість ефективності щоденних газет (новинарних теле- і радіопрограм) та журналів і книг?

10. Представте у вигляді схеми типи аудиторії органів масової інформації.

Практичне завдання: Доберіть із преси текст інформаційного або аналітичного жанру та визначте, використовуючи теоретичний матеріал лекції:

- потенціал ефективності твору;
- чинники його впливовості.

*Аналізований текст слід додати.

Література: II. – 2, 6, 7, 12, 11, 13, 14, 18, 22, 23, 26, 29, 30, 32, 36, 42, 39, 47; III. – 5. 11, 18.

Тема 11. Загальнофілософські засади методів журналістської діяльності

План

1. Загальні уявлення про метод.
2. Загальнофілософські засади методів журналістської діяльності.
3. Три провідні типи мислення людини: художній, науковий і практичний.
4. Провідні ознаки практичного мислення. Журналістика як практичне мислення.
5. Науковий складник журналістського тексту. Докази та аргументи в журналістиці.
6. Типи образності в журналістиці.

Термінологічний практикум: записник журналіста, конвергентна редакція.

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняттю «метод».

2. У чому полягає різниця методів журналістики як науки та як практичної діяльності.
3. З'ясуйте сутність загально-філософського змісту методологічних засад журналістської діяльності.
4. Назвіть 5 загально-філософських методологічних засад журналістської практики, укажіть на їхній зміст.
5. Охарактеризуйте методи пошуку істини (здивування, іронія, сумнів).
6. Розкрийте значення терміна «метод журналістики», яким користувалися В. Здоровага, І. Михайлин.
7. Які три провідні типи мислення людини притаманні журналісту?
8. Сутність практичного мислення. Опишіть його прийоми
9. Особливість структури наукового мислення в журналістиці: доведення, аргумент, факт.
10. Види аргументів.
11. Доведіть твердження про специфіку образності в журналістиці.

Практичне завдання. Ознайомтеся з промовою Олесея Гончара «Писати правду», поданою в додатках до тексту Л.12. Проаналізуйте:

- представлені в тексті різні типи образності, з'ясуйте їх роль в реалізації публіцистичного змісту;
- особливість поєднання елементів наукового та художнього мислення;
- докладаючи теорію лекції, класифікуйте й проаналізуйте наявний фактологічний матеріал;
- виявіть і прокоментуйте типи аргументів;
- яка визначальна риса мовної особистості Гончара-публіциста.

Література: II – 2, 5, 12, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 23, 22, 26, 30, 32, 42, 43, 39, 47; III – 17.

Тема 12. Творчий потенціал журналістики. Жанрова культура журналіста.

План

1. Обов'язки журналіста у справі виготовлення інформації.
2. Умови спеціалізації журналіста.
3. Семантичний, синтаксичний та прагматичний аспекти творчості.
4. Зміст і форма журналістського твору. Аналітико-інтегруюча праця журналіста.
5. Вимоги до роботи з фактом. Процес установлення причинно-наслідкового зв'язку.
6. Аналітико-інтегруюча праця журналіста
7. Типи аналізу. Чинники змістово-формальної єдності.
8. Редакторська діяльність як творчість.
9. Роди і жанри в журналістиці.
10. Новітні тенденції в жанровій системі журналістики.
Термінологічний практикум: аркуш авторський, ток-шоу, купюра.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте опорні конспекти за поданим планом.
2. Схематично відтворіть аналітико-інтегруючу працю журналіста.

Практичне завдання: На матеріалі поданої в додатках до лекції №13 аналітичної статті М. Розумного «Що насправді відбувається з Україною?» (Газета День»: №41, 2019) проаналізуйте:

- роботу журналіста з фактами (достовірність, історизм, причиново-наслідкове сприйняття, діалектичність);

- розкрийте сутність 1) семантичного, 2) синтаксичного та 3) прагматичного аспектів його творчості;
- укажіть на типи аналізу в журналістиці (5), присутні в статті (пряма аналітична дія, коментування, аналіз у вигляді викладу логічного чи хронологічного ланцюжка подій та ін.).

Література: II. – 5, 7, 8, 9, 14, 15, 17, 19, 21, 28, 30, 35, 36, 40, 41, 43, 44, 45, 46; III. – 17.

Тема 13. Збирання та опрацювання зовнішньої інформації

План

1. Спостереження як метод збирання інформації та його види: відкрите і приховане, включене і невключене.
2. Зовнішнє вивчення і бачення зсередини при методі спостереження: журналістське розслідування
3. Вивчення документів і джерел як метод збирання інформації.
4. Листи читачів як джерела інформації та робота з ними в редакціях газет.
5. Інтерв'ю як метод збирання інформації. Типи інтерв'ю. Підготовка до інтерв'ю. Правила інтерв'ю.
Термінологічний практикум: дайджест, мас-медіа.

Завдання для самостійної роботи

1. Укласти опорний конспект за поданим планом.
Практичні завдання. 1) Розподіліться на пари. Визначте ролі інтерв'юера та інтерв'юваного Підготуйте інтерв'ю на актуальну тему (7-10 питань). При цьому

зосередьте увагу на етапи підготовки інтерв'ю й правила інтерв'ю, подані в лекції. 2) Проаналізуйте в аспекті дотримання канонів жанру та особливостей технології (правил) надруковане в газеті або журналі інтерв'ю або телеінтерв'ю.

Література: I. – 1, 11, 12; II. – 2, 10, 13, 26, 29, 30, 38, 48, 50; III. – 20.

Тема 14. Публіцистика як зразок виготовлення внутрішньої інформації

План

1. Публіцистика як тип творчості.
2. Об'єкт і предмет публіцистики.
3. Виявлення проблемної ситуації в публіцистиці.
4. Домисел у публіцистиці?
5. Головні елементи структури публіцистичного твору: оповідач, публіцистична ідея.
6. Конфлікт у публіцистиці.

Завдання для самостійної роботи

1. У чому полягає особливість публіцистики. Чому її називають «серцевиною» і «стрижнем» журналістики?
2. Визначіть об'єкт і предмет публіцистики як сфери журналістської творчості.
3. Прокоментуйте дефініцію публіцистики як суспільствознавства та людинознавства.
4. Доведіть, що журналістика/публіцистика більш широка й містка сфера духовної діяльності людини, ніж література.

5. Завдання автора на початковому етапі написання публіцистичного твору.
6. Як правильно назвати творчу уяву в публіцистиці: вимислом чи домислом?
7. Розкрийте значення терміна «публіцистичність».
8. Поясніть твердження І. Михайлина: «На відміну від художньої, публіцистична ідея не визнає множинності і суб'єктивності витлумачень»
9. Означте типи конфліктів у публіцистиці та охарактеризуйте їх.
10. Що таке «лід»? До якої інформації цей текст належить, до внутрішньої чи зовнішньої? Чи є якась специфіка ліду в публіцистиці? Серед різновидів ліду, які можна ідентифікувати як «публіцистичні»?
11. Чому на шпальтах сучасних газет мало публіцистичних творів?

Практичне завдання. Оберіть опублікований у газеті чи журналі публіцистичний твір і проаналізуйте його в дотичності до однієї з означених вище в завданнях для самостійної роботи проблем.

Література: I. – 9; II. – 5, 7, 17, , 19, 30, 34, 43, 44, 45, 48, 49; III. – 9, 17.

Тема 15. Західні концепції журналістики

План

1. «Чотири теорії преси» Ф Сіберта, Т. Петерсона і У. Шрамма: авторитарна, лібертаріанська, соціально відповідальна і комуністична.
2. Доповнення чотирьох теорій моделями для медіа періоду розвитку і демократичної участі.
3. Теорія масових комунікацій Г. М. Маклюена.

4. Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства Даніела Белла.

5. Теорія «поля журналістики» П'єра Бурдьє: вплив телебачення на «поле журналістики».

Термінологічний практикум: лід, жовта преса, криза ідентичності мас-медіа

Завдання для самостійної роботи

1. Викладіть зміст питань плану у формі тез або табличного конспекту, зазначивши:

- ім'я автора теорії/концепції, короткі відомості про автора;
- назва його твору, з указівкою на дату,
- сутність його концепції журналістики, теоретичний здобуток.

2. Яка з розглянутих теорій масової комунікації є найбільш продуктивною і чому?

3. Яка модель журналістики притаманна сучасній Україні?

4. Подайте три визначення поняття «поле» в концепції «поля журналістики» П'єра Бурдьє, які описують сутність цього поняття.

5. Чому теорію Поля П. Бурдьє називають метатеорією?

6. Розкрийте сутність «поля журналістики», за Бурдьє.

7. Поміркуйте, як значення слова «поле» пов'язане з науковим значенням терміна «поле журналістики»

8. Чи варто реанімувати термін «поле журналістики» в теорії масової комунікації?

Література: II. 2, 4, 16, 22, 30, 37, 42; III. – 21, 22, 23.

Тема 16. Масово-інформаційна ситуація у світі та Україні

План

1. Світові тенденції розвитку журналістики.
2. «Обличчя» сучасної української журналістики.
3. Цензурна ситуація та найважливіші її характеристики
4. Стилїстика сучасної журналістики: глобалізація та національні традиції.

Термінологічний практикум: газетна качка, контент, ньюзрум.

Завдання для самостійної роботи

1. З'ясуйте основні тенденції розвитку світового інформаційного простору.
2. Назвіть найбільші глобальні у світі кризи ХХ ст. та пов'яжіть їх з функціонуванням журналістики.
3. Перерахуйте фактори, що визначають стан сучасної української журналістики.
4. Охарактеризуйте типи сучасної української журналістики.
5. Опишіть масово-інформаційну ситуацію в столиці та провінції.
6. Схематично змодельуйте види тиску на журналістів.
7. Укажіть на жанрово-стильові особливості сучасної української журналістики.
8. Що таке стеб? Чи можна стиль подачі новин Майклом Щурем назвати стебом?

Практичне завдання. На матеріалі регіональної газети прокоментуйте прояви жанрово-стильових особливостей сучасної журналістики.

Література: II. 6, 22, 36, 47, 30,16, 22, 30; III. – 1, 2, 4,10, 13, 19.

Рекомендована література

I. Законодавство України про інформацію і ЗМІ

1. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992. № 2657-ХІІ. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>; *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992. N 48. Ст. 650.

2. Закон України «Про друковані засоби інформації (пресу) України» від 16.11.92, *ВВР*, 1993. N 1. Ст. 2.

3. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.93, *ВВР*, 1994. N 10.Ст. 44.

4. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/540/97-вр>

5. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1997. N 49. Ст. 299.

6. Закон України «Про інформаційні агентства» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/74/95-вр>

7. Закон України «Про систему суспільного телебачення і радіомовлення» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1227-18>

8. Закон України «Про доступ до публічної інформації». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2011. № 32. Ст. 314.

9. Закон України «Про авторське право і суміжні права». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1994. N 13. Ст. 64.

10. Закон України «Про захист суспільної моралі» *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2004. N 14. Ст. 192.

11. Закон України «Про державну таємницю». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994. N 16. Ст. 93.

12. Кодекс професійної етики українського журналіста (Прийнятий на X з'їзді Національної спілки журналістів України, квітень 2002 року). URL: nsju.org/page/196

II. Базова

1. Аналитические жанры газеты: хрестоматия. М. : Изд-во МГУ, 1989. 236 с.

2. Ахмадулин Е. В. Основы теории журналистики : учеб. пособие. Ростов н/Д: Феникс, 2009. 350 с.

3. Багиров Э. Г. Место телевидения в системе средств массовой информации и пропаганды: учеб. пособие. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1976. 119 с.

4. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация: Западные теории и концепции : учеб. пособие для студентов вузов. М.: Аспект Пресс, 2005. 176 с.

5. Балаклицький М. А. Есе як художньо-публіцистичний жанр: методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 74 с.

6. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Пер. с английского. Изд. 2-е, испр. и доп. М. : Academia, 2004. CLXX. 788 с.

7. Богомолова Н. Н. Социальная психология печати, радио и телевидения. М. : Изд-во МГУ, 1991. 125 с.

8. Бурдые П. О телевидении и журналистике. М. : Прагматика культуры, 2002. 160 с.

9. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. К.: АУП, 2004. 262 с.
10. Введение в журналистику: хрестоматия. М. : Высш. шк., 1989. 263 с.
11. Прохоров Е. П., Гуревич С. М., Ибрагимов А.-Х.-Г. Введение в теорию журналистики: учеб. пособие. М. : Высш. шк., 1980. 287 с.
12. Владимиров В. М. Основы журналистики в понятиях и комментариях : учеб. пособие. Луганск : Изд-во ВУГУ, 1998. 144 с.
13. Ворошилов В. В. Журналистика : учебник. СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 1999. 304 с.
14. Гетьманець М. Ф. Михайлин І. Л. Сучасний словник літератури і журналістики. Х. : Прапор, 2009. 384 с.
15. Горохов В. М. Основы журналистского мастерства. М. : Высш. шк., 1989. 117 с.
16. Григораш Д. С. Журналістика у термінах і виразах. Львів: Вища школа, 1974. 295 с.
17. Дзялошинский И. М. Творческая индивидуальность в журналистике. М. : Изд-во МГУ, 1984. 80 с.
18. Здоровега В. Й. Вступ до журналістики: конспект лекцій. Львів : Вища школа, 1975. 111 с.
19. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. 2-е вид., перероб. і допов. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
20. Иванов В. Ф., Сердюк В. Журналістська етика : підручник. К. : Вища школа, 2006. 231 с.
21. Информационные жанры газетной публицистики : хрестоматия. М. : Изд-во МГУ, 1986. 295 с.
22. Квіт С. М. Масові комунікації підручник. К. : ВД «КМА», 2008. 206 с.
23. Корконосенко С. Г. Основы журналистики : учебник для вузов. М. : Аспект-пресс, 2002. 276 с.

24. Кузнецова О. Д. Журналістська етика та етикет: основи теорії, методики, дослідження трансформації незалежних видань України, регулювання моральних порушень : моногр. Львів: Світ, 1998. 412 с.

25. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації: посібник. 2-е вид., перероб і доп. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.

26. Лаврик О. В. Основи журналістики : навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 73 с.

27. Лазутина Г. В. Профессиональная этика журналиста : учеб. пособие по журналистике. М. : Аспект Пресс, 2000.

28. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики : підручник. К. : Знання, 2006. 628 с.

29. Лубкович І. М. Соціологія і журналістика : підруч. Львів: ПАІС, 2005. 176 с.

30. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2011. 496 с.

31. Москаленко А. З., Губерський Л. В., Іванов В. Ф., Вергун В. А. Масова інформація : підручник. К. : Либідь, 1997. 216 с.

32. Москаленко А. З. Теорія журналістики : підручник. К.: Експрес-об'ява, 1998. 334 с.

33. Основи масово-інформаційної діяльності : підручник / А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов. К., 1999. 634 с.

34. Основы творческой деятельности журналиста: учебник для студ. вузов по спец. «Журналистика» / ред.-сост. С. Г. Корконосенко. СПб. : Знание, СПБИНВЭСЭП, 2000. 272 с.

35. Потятиник Б. В. Інтернет-журналістика : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2010. 246 с.

36. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
37. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. 2-е вид. доп. К. : Вид. центр «Київський університет», 1999. 308 с.
38. Приступенко Т. О. Правові засади функціонування сучасних засобів масової комунікації України. К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2000. 250 с.
39. Прохоров Е. П. Введение в теорию журналистики: ученик. М. : Изд-во МГУ, 2005. 350 с.
40. Публіцистика і тенденції розвитку світу : збірник наук. статей. Львів : Львів. держ. ун-т, 1999. 176 с.
41. Різун В. В. Моделювання і технологія редакторських систем / В. В. Різун. К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 1995. 200 с.
42. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підручник. К. : Просвіта, 2008. 260 с.
43. Стюфляева М. И. Образные ресурсы публицистики. М. : Мысль, 1982. 176 с.
44. Стюфляева М. И. Поэтика публицистики. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1975. 154 с.
45. Теорія і практика радянської журналістики: Основи майстерності, проблеми жанрів. Львів : Вид-во ЛДУ, 1989. 323 с.
46. Тертычный А. Жанры периодической печати : учеб. пособие. М. : Аспект-Пресс, 2000. 312 с.
47. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра / за заг. ред. проф. В. І. Шкляра. К., 1998. Вип. 3. 180 с.
48. Ученова В. В. Беседы о журналистике. 2-е изд., испр. и доп. М. : Мол. гвардия, 1985. 205 с.
49. Ученова В. В. Исторические корни современной публицистики. М. : Изд-во Москов. ун-та, 1972. 74 с.
50. Халлер М. Пошук і збір інформації : навч. посібник. К.: АУП, 2006. 308 с.

III. Допоміжна

1. Борковський О. І. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / О. Борковський, С. Сирополко; за ред. К. Костева й Г. Кошаринського. Мюнхен: Український техніко-господарський інститут, 1993. 204 с.

2. Вачнадзе Г. Н. Всемирное телевидение: Новые средства массовой информации – их аудитория, техника, бизнес, політика. Тбилиси : Ганатлеба, 1989. 672 с.

3. Владимиров В. М. Журналістика, особа, суспільство: проблема розуміння : монографія. К. : Київ.нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2003. 220 с.

4. Гейтс Б. Дорога в будущее / пер. с англ. М. : Диалог-Наука, 1997. 315 с.

5. Гід журналіста: Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Адаптація та упорядкування – Алла Лазарева. К., 1999. 96 с.

6. Долман Є. «Випадкові свавілля», або «ЦеКа играет человеком» *Літературна Україна*. 1996. 8 лютого.

7. Иванов. В. Основи теорії масової комунікації і журналістика : навчальний посібник / за наук. ред.. В. В. Різуна. К. : Центр Вільної преси, 2010. 258 с.

8. Землянова Л. М. Современная американская коммуникативистика. М. : Изд-во МГУ, 1995. 271 с.

9. Как мы пишем / А. Белый, М. Горький, Е. Замятин и др. М. : Книга, 1989. 208 с.

10. Кастельс М. Интернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу та суспільства. К. : Ваклер, 2007. 290 с.

11. Михайлин І. Л. Журналістика як всевіт: вибрані медіа дослідження. Харків: Прапор, 2008. 512 с.

12. Михайлин І. Л. Журналістська освіта і наука : підручник. Суми: Університетська книга, 2009. 336 с.

13. Моисеев Н. Н. Судьба цивилизации. Путь Разума. М. : Языки русской культуры, 2000. 224 с.

14. Новомбергский Н. Освобождение печати во Франции,Германии, Англии и России: лекции, читанные в Русской Высшей Школе общественных наук в Париже. СПб. : Типография Ф. Вайсберга и П. Гершунина, 1906. 303 с.

15. Периодическая печать на Западе : сб. статей. СПб: Типография Н. П. Собко, 1904. 348 с.

16. Пітерс Д. Д. Слова на вітрі: історія ідеї комунікації / пер. з англ. А. Іщенко. К. : ВД КМ Академія, 2004. 302 с.

17. Стюфляева М. И. Человек в публицистике (Методы и приемы изображения и исслед.). Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1989. 143 с.

18. Теплюк В. М. Этика журналистского творчества. М. Мысль, 1980. 172 с.

19. Цісак В. Трансформація преси в Україні та Польщі в контексті суспільних змін (1989–1999) К. : Центр вільної преси, 2000. 218 с.

20. Шумилина Т. В. «Не могли бы вы рассказать...»: Метод интервью в журналистике. М. : Изд-во Москов. ун-та, 1976. 136 с.

21. Bond F. F. An introduction to journalism. A survey of the Fourth Estate in all its forms. 2nd ed. The Macmillan company. New York, 1961. 359 p.

22. Hagemann W. Die Zeitung als Organismus. Heidelberg, 1950. 260 s.

23. Siebert F., Peterson T, Wilbur S. Four theories of the press. University of Illinois press/ Urbana, 1963. 153 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечний світ України. URL:
<http://www.ukrlibworld.kiev.ua>

2. Електронна бібліотека України. URL: <http://www.lib.com.ua>
3. Інформаційні ресурси у електронному репозиторії Національного університету водного господарства та природокористування. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/metods/>
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
5. Національна парламентська бібліотека. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>
6. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php.
8. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка, 6.). URL: <http://libr.rv.ua/>.
9. Рівненська централізована бібліотечна система (Київська, 44, Рівне). URL: <https://www.facebook.com/cbs.rivne/>.
10. Українська бібліотека. URL: <http://www.lib.org.ua>
11. Наукова періодика Інституту журналістики. URL: www.journ.univ.kiev.ua/periodyka/
12. Фахові видання. Інститут журналістики. URL: www.journ.univ.kiev.ua/periodyka/index.php/fakhovi-vydannia.html
13. Наукові записки Інституту журналістики. Наукова бібліотека імені М. Максимовича. URL: www.library.univ.kiev.ua/ukr/fonds/univmag/poshuk.php3?the_m_key=Наукові...